

KOROSKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom:

„Koroški Slovenec“,

Lidová knihtiskárna,
Wien V., Margaretenplatz 7.

Rokopisi se naj pošljajo na naslov:

Anton Machát, Wien V.,
Margaretenplatz 7.

List

za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane celoletno: K 100.—
polletno: K 50.—
četrletno: K 25.—

Za Jugoslavijo
celoletno: 15 Din.
polletno: 8 „
četrletno: 4 „

Leto I.

Dunaj, 20. aprila 1921.

Št. 5.

Naš novi položaj in naše naloge.

Po plebiscitu smo postali Slovenci na Koroškem, v kolikor naši rojaki ne pripadajo že Jugoslaviji ali Italiji — narodnostna manjšina. Prišli smo v novo državo in nove razmere. Imamo novo ustavo, drugo zakonodajo; povsem spremenjen je gospodarski položaj, ker se je spremenilo tudi razmerje med produkcijo in konzumom, med uvozom in izvozom kakor tudi med industrijo in kmetijstvom. A tudi ljudje so postali po vojni drugačni v njihovem mišljenju, v njihovih življenjskih navadah in potrebah.

Ako se hočemo v tem, za nas novo nastalem položaju orientirati, je potrebno, da poznamo bistvo političnih in gospodarskih razmer ter po teh uredimo naše stališče v državi.

Kar se tiče našega stališča kot narodnostna manjšina, smo že v dosedanjih člankih zadostno poudarili, da se opiramo na senžermenško pogodbo in zahtevamo pravice, ki so nam v isti zajamčene, ker smatramo to za predpogoj vsakega skupnega in miroljubnega dela. Ako se nam bo prišlo v tem oziru z razumevanjem in upoštevanjem naše narodnosti nasproti, potem pač nikomur ni biti v skrbeh za mir v deželi, ki si ga po tolikih prekucijah najbolj sami želimo.

Našo prvo gospodarsko nalogo vidimo v tem, da se uredijo in spravijo v tir kmetijska gospodarstva, ki so bila deloma med vojno in tudi v poznejših nerednih razmerah le s'abo oskrbovana. Je sicer resnica, da se lahko marsikateri kmetovalec ponaša s tem, da je plačal med vojno vse dolgove, da ima celo sedaj več denarja v posojilnici naloženega, a ne pomisli, da je imel pred vojno dobro ohranjena gospodarska poslopja, polne hleve odrasle živine, da je bil zadostno založen s potrebnim premičnim inventarjem, imel v dobrem stanju polja in travnike, i. t. d. Ako bi hotel svoje posestvo spraviti na prejšnje stanje, porabil bi morda ves denar in poleg tega moral napraviti še dolgove. Torej si bo moral vsaki gospodar napra-

viti račun o tem, kaj je imel vse pred vojno in kaj ima danes ter po možnosti nadomestiti izgubo, ki jo je utrpel vsled vojnih razmer. Zato pa je seve treba delavnih moči. Tu pridemo zopet na pereče vprašanje. Vojna je ravno v tem oziru zadala kmetijstvu hud udarec. Veliko kmetijskih delavcev je po vojni odšlo v mesta ali v tovarne ali pa pohajkuje brez dela okrog, ker se jim dela ne zljubi več. Poleg tega se širi na deželi vedno bolj vpliv stranke, ki hoče tudi za kmetijske delavce upeljati skrajšan delovni čas. Ako bi prišlo še na kmetih do tega, potem je propast našega kmetijstva gotova stvar.

In vendar je izhod iz današnjega neznosnega gospodarskega stanja samo s pomočjo produktivnega dela. Le če se bo več pridelalo, se bo moglo tudi več konzumirati. Celo boljševiški režim v Rusiji hoče spraviti ljudi prisilno k rednemu delu. Sam L. Trocky je dejal: Le delo, disciplina in red morejo rešiti državo.

Vsekakor pa bo treba urediti vprašanje poslov in kmetijskih delavcev tako, da bo to odgovarjalo današnjim gospodarskim in socialnim razmeram ter storiti vse, da se kmetijstvu ne bodo še nadalje odtegovali delavne moči.

Kmetovalci bodo morali revidirati svoj gospodarski program in posvetiti tistim gospodarskim panogam največjo pozornost, ki se pri sedanjih razmerah najbolj obnesejo ozir. ki se dajo s primeroma omejenim številom kmetijskih delavcev gojiti. To je predvsem živinoreja in prečiščereja. Slednja je bila na Koroškem doslej precej slabo razvita, dasi so dani vsi pogoji tudi za to živinorejsko panogo. Velika draginja obleke bo gospodarje prisilila, da bodo v večji meri kot doslej upeljali ovčjorejo. Saj smo Korošci lahko ponosni na svojo jezersko ovco, ki slovi spričo svoje lepe volne, dobrega mesa in neizbirčnosti v krmi daleč na okoli. Ž živinorejo v zvezi je vprašanje pridelovanje krme torej travništvo, pašništvo in planšarstvo. Tudi kultiviranje še nerodovitne zemlje in agrarna reforma spadata tu sem.

Poljedelstvu bo posvečati največjo skrb, zlasti, ker je treba žito in druga živila uvažati. Sadjarstvo bo nudilo važne vire dohodkov in bo tudi vnaprej skrbno gojiti.

Kar se tiče kmetijsko gospodarskih vprašanj koroških Slovencev, bo pač potrebno, da si uredimo svoje stališče napram deželnemu kulturnemu svetu v Celoven, od katerega zahtevamo, da bo nam zagotovil primerno zastopstvo v svojih organizacijah, ter upošteval slovenske člane „ravno v isti meri, kot nemške prebivalce dežele“.

Naša skrb bo nadalje veljala v prav posebni meri našemu združništvu. Slovenci si moramo ohraniti svoje posojilnice, ki so sad nad tridesetletnega truda slovenskih posojilničarjev. To nalogo je prevzela novoustano- vljena „Zveza slovenskih zadrug na Koroškem“.

Pa tudi naših obrtnikov in delavcev ne bomo izpustili iz vidika, marveč podpirali njihove interese z vsemi močmi in skrbeli za njih dobrobit na domači zemlji.

Žensko vprašanje je stopilo z novo ustavo, ki daje ženskam volilno pravico, hipoma v ospredje. Zato se bodo morale tudi naše žene in naša dekleta bolj zanimati za gospodarska in socialna vprašanja, vsled česar je postala potrebna organizacija ženskih društev.

Naša naloga bo morala tudi biti, da skrbimo za čimboljšo izobrazbo, splošno in strokovno vsakega posameznika, ker je dobro izobraženo in dobro vzgojeno ljudstvo največji zaklad človeške družbe in tudi ključ, ki odpira človeštvu vrata v boljšo bodočnost.

Ker se bomo koroški Slovenci tudi vnaprej udeleževali ustavnega in političnega življenja in da nam bo mogoče izpeljati začrtane naloge, je predvsem potrebno, da imamo svoje stanovske organizacije v katerih se bo gojil čut skupnosti in smisel za gospodarski napredek. Ne smemo se zanašati na druge, ne na obljube ki so jih nam dali tedaj, ko je bila

PODLISTEK

Vrnitev.

Iz Rabindranath Tagore:
„Povestice“, poslovenil France Be k.
(Nadaljevanje in konec.)

Vendar je ravno to ona starost, v kateri deček v notranjosti svojega srca najbolj hrepeni po ljubezni in priznanju: in on postane najvdanejši suženj onega, ki mu izkazuje zupanje. Toda nihče se ga ne upa ljubiti, ker bi to lahko delovalo na dečka škodljivo. Tako je med zmerjanjem in karanjem zelo podoben psu, ki se je zatekel in je izgubil svojega gospodarja.

Za štirinajstletnega dečka je rodna hiša edini raj. Živeti v tuji hiši med tujimi ljudmi, je zelo podobno torturi, med tem ko je višek blaženosti prejemati prijazne poglede od žensk in ne biti preziran od njih.

Bila je muka za Fatika, živeti kot nedobrodošli gost v hiši svoje tete in biti ob vsaki priliki od stare gospe zaničevan in zaposta-

vljen. Če je kdaj zahtevala od njega, naj ji preskrbi to ali ono, je bil ves presrečen, in je storil več, kot je bilo treba. In potem mu je dejala, naj ne bo tako neumen in naj ostane pri svojih šolskih nalogah.

Tesno ozračje v hiši tete je tiščalo Fatika tako zelo, da si je komaj upal dihati. Vleklo ga je, da bi bežal v polje, napolnil svoja pljuča in prosto dihal. Toda polja ni bilo nikjer. Oklenjen od vseh strani od hiš v Kalkuti, je sanjal vsako noč o svoji rodni vasi in kopnel po nji. Misli je na krasen travnik, kjer je celi dan spuščal zrnja, na širno obrežje reke, koder se je potikal od jutra do večera, pel in kričal od radosti, na ozek potok, h kateremu je lahko šel, skočil vanj in plaval, kadarkoli je hotel. Misli je na tropo svojih tovarišev, ki jim je gospodoval; in poleg vsega ga je preganjal noč in dan spomin na tiransko mater, ki je gojila predsodke proti njemu. Hrepenenje, biti v bližini onih, ki ga ljubijo, neznan nemir radi odsotnosti, nem krik srčne notranjosti po materi kot klic izgubljenega telčka v poltemi — ljubezen, podobna skoraj živalskemu nagonu, je vznemirila plahega, nervoznega, malega, nerodnega in grdega dečka. Nihče

bi ne mogel razumeti tega, toda neprestano je glodalo v njegovem srcu.

V celi šoli ni bilo tako slabega učenca, kot je bil Fatik. Če ga je učitelj kaj vprašal, je odprl usta in onemel, in vse adarce, ki so padali najn, je pretrpel molče, kot prebložen osel. Če so se ostali dečki igrali zunaj, je stal on zatopljen v misli ob oknu in strmел na strehe daljnih hiš. In če je slučajno zapazil otroke, ki so se igrali na tej ali oni ravni strehi hiš, ga je srce zabolelo od hrepenenja.

Nekega dne je zbral ves svoj pogum in je vprašal strica: „Stric, kdaj se lahko povrnem domov?“

Toda počitnice niso začele pred novembrom in treba je bilo čakati še dolgo časa.

Nekega dne je izgubil Fatik svojo šolsko knjigo. Še s pomočjo šolske knjige je kaj težko izvršil svoje naloge. Zdaj mu je bilo to nemogoče. Dan za dnem ga je učitelj tepel neusmiljeno. Zšel je v tako žalosten položaj, da so se še njegovi bratrance sramovali priznati ga za svojega. Pričeli so ga dražiti in žaliti še bolj kot druge otroke. Končno je stopil pred svojo teto in ji je priznal, da je izgubil knjigo.

„Koroška v nevarnosti“; to je bilo vse pozabljeno. Pomagati si moramo in moremo sami s tem, da se sklenemo v organizacijo, katere naloga bo, skrbeti za interes tako posameznika, kakor tudi vseh koroških Slovencev. To so naloge naše najbližnje bodočnosti, za katere hočemo zastaviti vse naše sile!

Novi volilni red za narodno skupščino (državni zbor).

V naslednjem podajamo našim čitateljem novi volilni red za narodno skupščino kakor ga vsebuje postava z dne 18. decembra 1918 z poznejšimi spremembami vred.

I. Volilna okrožja in volilni razredi.

§ 1.

Državno ozemlje avstrijske republike se v svrhu volitev deli v 20 volilnih okrajev in sicer jih pripada:

Dunaju 7
Ostali Nižji Avstrijski 4
Salzburški 1
Štajerski 4
Koroški 1
Tirolski 2
Predaljski 1

§ 2.

Volilec vsakega volilnega okrožja so ena volilna skupina. Vsaka volilna skupina voli po proporenem volilnem postopanju toliko poslancev, kolikor jih je v dostavku določenih.

§ 3.

Vsaki volilec voli v tisti občini, v kateri je imel na dan razpisa volitev svoje redno bivališče. Vsaka občina je volilni kraj; ako je občina obširna, se more v več volilnih krajev razdeliti.

Dunajski volilni okraji in občine z več kot 1000 prebivalci se morajo radi lažje izvršitve volitev razdeliti po potrebi v volilne okoliše.

§ 4.

Volilec, ki so na dan razpisa v aktivni vojaški službi volijo v tistem volilnem kraju v katerem so stanovali.

II. Volilne oblasti.

§ 5.

Za izvršitev in vodstvo volitev se sestavijo volilne oblasti. Volilne oblasti ostanejo sestavljene do razpisa prihodnjih splošnih volitev v narodno skupščino.

Volilne oblasti razsojajo v spornih slučajih, ki se nanašajo na volilni red in volitve.

Vsaki volilni oblasti dodeli volilni vodja potrebno pomožno osebje in vse pripomočke iz urada, kateremu načeljuje ali je dodeljen.

§ 6.

Za vsaki volilni kraj se postavi krajevna volilna oblast, ki obstoji iz župana in najmanj treh prisednikov. Občinski predstojnik se more

pustiti od njega upoklicanega volilnega vodje nadomestovati.

Na sedežu politične okrajne oblasti se sestavi iz predstojnika oblasti ali od njega določenega namestnika in najmanj 6 prisednikov okrajna volilna oblast.

§ 7.

Za vsako volilno okrožje se v to določenem kraju postavi okrožna volilna oblast, ki sestoji iz predstojnika pol. okrajne oblasti ali od njega vposlanega namestnika kot volilnega vodja in 6 prisednikov.

Volilni vodje in prisedniki okrožnih volilnih oblasti ne smejo istočasno pripadati tudi krajevni volilni oblasti.

§ 8.

Za celo državno ozemlje obstaja na Dunaju glavna volilna oblast, ki obstoji iz državnega tajnika za notranje zadeve ali od njega vpoklicanega namestnika kot predsednika in dvajset prisednikov; od teh jih mora biti najmanj pet sodnijskega poklica.

Glavna volilna oblast ima nadzorstvo nad okrožnimi, okrajnimi, ni krajevnimi volilnimi oblastmi; ona odloča končnoveljavno v vseh spornih zadevah, ki so nastale iz volilne pravice in izvrševanja volitev.

§ 9.

Prisedniki v glavno volilno oblast, ki ne pripadajo sodnijskemu poklicu in v druge volilne oblasti se vpokličejo na podlagi predlogov strank po razmerju glasov, ki so jih dobile stranke pri zadnjih volitvah.

Prisednike glavne volilne oblasti vpokliče državni svet, prisednike v okrožno volilno oblast glavna volilna oblast, v okrajno volilno oblast, okrožna in v krajevno, okrajna volilna oblast.

Za vsakega prisednika je na isti način poklicati tudi namestnika.

Služba članov volilne komisije je častna služba, ki jo je dolžan vsakdo sprejeti, ki ima na sedežu dotične volilne oblasti svoje redno bivališče.

§ 10.

Imena od državnega sveta in od volilnih oblasti upoklicanih namestnikov je takoj objaviti.

III. Pravica voliti in izvoljen biti.

§ 11.

Volilno pravico ima vsaki avstrijski državljan, moški i ženska, ki je pred 1. januarjem dovršil 20. leto.

Deželna zakonodaja more določiti, da v so volilni upravičenci dotične dežele dolžni izvrševati aktivno volilno pravico. V tem slučaju je izdajanje posebnih izvršilnih in kazenskih določb prepuščeno deželni zakonodaji.

§ 12.

Izvoljen more biti brez razlike spola vsaki avstrijski državljan, ki ima volilno pravico in je dopolnil devetindvajseto leto.

Fatik je slišal njene besede in je glasno zaplakal: „Stric, jaz sem bil ravno na potu domov, ko so me ujeli in pripeljali nazaj.“

Mrzlca se mu je povečala in vso to dolgo noč se mu je bledlo. Bizamber je pripeljal zdravnika. Fatik je odprl svoje v vročiet goreče, oči, strmel v strop in dejal v negotovosti: „Ali so že počitnice, stric? Ali lahko grem domov?“

Bizamber si je otrl solzo iz oči, vzel Fatikove suhe in vroče roke v svoje in je sedel pri njem ves čas. Deček je zopet pričel mrmrati. Nazadnje se je njegov glas vznemiril: „Mati!“ je vpil, „ne bij me tako! Mati, saj ti povem po pravici!“

Naslednjega dne se je Fatik zopet zavedel za kratek čas. Njegovi pogledi so begali po sobi, kot bi čakal nekoga. Končno je z izrazom prevare na obrazu padla njegova glava nazaj na blazine. Obrnil se je proti steni in globoko vzdihnil.

Bizamber je uganil njegove misli in mu je pošepetal, nagnivši glavo:

„Fatik, po tvojo mater sem poslal.“

§ 13.

Od aktivne in pasivne volilne pravice so izključeni:

a) osebe, ki so popolnoma ali deloma pod varstvom;

b) osebe, ki so bile kaznovane radi prestopka tatvine, poneverjenja udeležbe pri teh, goljufije, zavajanja (§§ 460, 461, 463, 464, 512 k. z.) radi teh v § 1, postve z dne 28. maja 1881 drž. z. št. 47 ali v §§ 2, 3 in 4 cesarske naredbe z dne 12. oktobra 1914, drž. z. št. 275 ali v § 1, postave z dne 25. maja 1883 drž. z. št. 78, označenih kaznivih dejanj ali radi prestopka § 1, 3, 4 in 5 postave z dne 24. maja 1885, drž. z. št. 89, nadalje ženske, ki so radi nenravnosti bile obsojene od policijske oblasti.

Posledice kazni nehajo, ako obsodba ni bila že preje izbrisana, pri § 6, v 1 do 10 postave z dne 15. novembra 1867 drž. z. št. 131 naštetih zločinah s končano kaznijo, pri drugih zločinah po preteku 10 let, ako je bil krivec obsojen najmanj na pet let in razven tega po preteku pet let, pri drugih navedenih kaznih pa po preteku treh let po končani kazni;

c) osebe, ki so bile kaznovane radi prestopka proti kazenskim določbam o varstvu volilne svobode, so, ako se je kaznivo dejanje dogodilo pri volitvah v narodno skupščino ali v deželni zbor izključene za toliko časa, kakor to določa postava z dne 26. januarja 1907 drž. zak. št. 18, ako obsodba ni bila že preje poravnana;

d) osebe, ki stoje pod policijskim nadzorstvom ali so bile oddane v prisilno delavnico do treh let potem, ko je nehalo policijsko nadzorstvo ali po odpustu iz prisilne delavnice;

e) osebe, katerim se je s strani sodišča odtegnila očetovska oblast do svojih otrok, tako dolgo, dokler stojijo otroci pod tujim varstvom; vsekakor pa tri leta po odredbi sodišča;

f) osebe, ki so radi pijanosti več kot dvakrat sodnijski kaznovane za 3 leta po končani zadnji kazni;

g) ženske, ki stoje radi nenravnosti pod policijskim nadzorstvom.

Vsaki ugovor je posebej izročiti.

§ 14.

Krajevna volilna oblast zaznamuje volilne opravičence volilnega kraja odnosno okoliša v krajevnem ali okolišnem zapisniku volilcev. Zapisnik je urejen po hišnih številkah.

Zapisnik leži skozi 14 dni v splošno dostopnem uradnem prostoru na upogled; čas, kedaj je bil položen na upogled, se mora poprej javno razglasiti. Vsakdo je upravičen v zapisnik vpogledati, ga prepisati in razmnožiti. —

§ 15.

Proti seznamu volilcev more vsaka oseba, ki ima volilno pravico v tem volilnem kraju, v teku 14 dni, radi sprejema dozdevno neopravičenih ali radi izpustitve dozdevno opravičenih vložiti primeno ali ustmeno ugovor pri krajevni volilni oblasti.

Teta je nabrala ustnice zaničljivo in dejala: „Ti nepridiprav, nemarni, vaški! Kako naj ti premorem pri tako veliki družini kupovati po petkrat na mesec nove knjige?“

Ko se je Fatik tisti večer vračal iz šole, je čutil močan glavobol in mraz ga je tresel. Čutil je, da ga popada malarija. Bal se je, da bi postal v nadlego svoji teti. Drugi dan ni bilo Fatika nikjer. Vse iskanje v sosesčini je bilo zaman. Deževalo je vso noč in ljudje, ki so šli iskat dečka, so bili premočeni do kože. Končno je naprosil Bizamber za pomoč policije.

Zvečer se je ustavil pokrit policijski voz pred hišo. Deževalo je še vedno in vse ulice in ceste so bile preplavljene. Policaji so prinesli na rokav Fatika in so ga položili pred Bizamberja. Bil je premočen od nog do glave in pokrit z blatom. Obraz in oči so mu gorele rdeče od vročice, ki ga je tresla po vsem životu. Bizamber ga je vzel v svoje naročje in ga je prenesel v svoje stanovanje.

Ko je njegova žena zagledala dečka, je vzkliknila: „Kakšno skrb in žalost nam je napravil ta paglavec! Ali ne bi storil bolje, da ga pošlješ domov?“

Dan je potekel. Zdravnik je izjavil s skrbnim glasom, da je dečkovo stanje zelo resno.

Fatik je pričel kričati: „Zmerjeno! — Tri vrvice. Zmerjeno — štiri vrvice. Zmerjeno —“ Slišal je pomorščake, ki so na rečnem parniku merili globino z vrvice, obteženo s svinčcem, in klicali. Zdaj je meril on sam neznamo in neskončno morje.

Proti koncu dneva je planila Fatikova mati v sobo kot vihra in ga pričela tresti, padikovati in vpiti na ves glas.

Bizamber jo je poizkusil pomiriti, toda ona se je vrgla čez posteljo in kričala:

„Fatik, moj ljubček, moj ljubček!“

Fatik je prekinil za trenutek svoje nemirno premetavanje. Njegove roke se prenehale biti. Dejal je: „Da.“

Mati je kričala znova:

„Fatik, moj ljubček, moj ljubček!“

Fatik je okrenil počasi z glavo in dejal, ne da bi se ozrl na koga:

„Mati, počitnice so tu.“

Osebe, proti sprejemu katerih se je ugovarjalo, se morajo o tem, potem krajevne volilne oblasti v 24 urah po dostavitvi ugovora obvestiti.

Za vsak slučaj je napraviti poseben ugovor. —

§ 16.

O ugovoru odloča krajevna volilna oblast v 3 dneh. Rešitev se zaznamuje v zapisniku in sicer pri tem, ki je ugovor vložil, kako tudi pri tem, na katerega se ugovor nanaša.

Vsaka oseba, ki ima v dotičnem volilnem kraju volilne pravice, more v 3 dneh po vpisu rešitve v volilni imenik ali v 8 dneh po dostavitvi odloka, števisi od prihodnjega dne naprej pri krajevni volilni oblasti ugovarjati.

Dalje prihodnjič.

Ⓐ TEDENSKI PREGLED Ⓐ

Avstrija.

Propaganda za priklopitev Avstrije k Nemčiji.

Ravno te dni, ko se mudijo na Dunaju zastopniki antantnih držav, ki naj bi pomagale urediti obupni finančni položaj Avstrije in izposlovati kredite, se je razvila po vsej državi močna propaganda za priklopitev k Nemčiji. Kakor smo že v zadnji številki poročali, je določen na 24. aprila plebiscit v Tirolski. Pa tudi v Salzburški in Štajerski bi se moral vršiti. Ker se pa nikakor ne vjema da v času, ko rešuje antanta Avstrijo, Avstrijci silijo k Nemčiji, je francoski poslanik na Dunaju izročil 14. t.m. dunajski vladi po naročilu svoje vlade sledečo noto:

Ako avstrijska vlada ne bi bila v stanu preprečiti početja, ki merijo na združitev z Nemčijo, bi francoska vlada vstavila pomožno akcijo za Avstrijo in reparacijska komisija bi bila uspostavljena z vsemi njenimi pravicami. Zastopnika angleške in italijanske vlade sta se pridružila temu protestu.

Kljub temu, da je dunajska vlada sporočila ta protest deželni vladi v Inomostu, je ta na odločno zahtevo prebivalstva podala izjavo, da plebiscita ne prekliche in se vrše priprave za glasovanje naprej. Prebivalstvo v Inomostu je, ko se je izvedelo za protest francoske, priredilo demonstracije proti antanti.

Tudi dunajski Nemci so priredili 17. t. m. protestni shod proti prepovedi antante za priklopitev k Nemčiji.

Par tisoč Nemcev se je zbralo pred občinsko hišo (soc. demokrati in krš. socialci se niso udeležili), ter so govorniki protestirali proti nasilstvu antante, ki hoče s silo preprečiti združitev avstrijskih Nemcev z Nemci v rajhu. Po zborovanju je odšla deputacija k zveznemu kanclerju ter mu izročila tozadevno spomenico. Kancelar dr. Mayr je tako početje označil kot škodljivo, ker je razvidno, da bi antanta priklopitve Avstrije k Nemčiji ne pripustila; prosil je deputante, da se také demonstracije, ki bi utegnile stvari samo škodovati, opuste, dokler ni rešeno vprašanje kreditov. Pred francoskim poslaništvom je prišlo do malih demonstracij.

Odbornice finančne komisije Zveze narodov na Dunaju.

Dne 16. aprila so došli na Dunaj odposlanci finančne komisije veze narodov, da proučijo gospodarski položaj Avstrije, ter izdelajo na podlagi svojih „studij“ načrt za izvršitev finančne kreditne akcije, kakor je to bilo obljubljeno avstrijskim državnikom v Londonu in Parizu. Delegeta sta sprejela prezident dr. Hainisch in državni kancelar dr. Mayr.

Jugoslavija.

Zaupnica vladi. Na prvi seji ustavotvorne skupščine se je razpravljalo o interpelaciji komunistov radi obznave, ki jo je izdal minister Drašković proti raznim prevratnim elementom. Pri tej priliki je bila izrečena vladi z veliko večino zaupnica. Proti so glasovali socialni demokrati, komunisti, republikanci, Narodni klub, Hrvatska zajednica in del zemljoradnikov.

Radi preganja koroških Slovencev je naročil ministerski predsednik Pašič dunajskemu poslanstvu kraljevine SHS, da v tem oziru odločno nastopi pri dunajski vladi.

Nov državni praznik. V proslavo 13. aprila leta 1918, ko si je prisegel češki in jugoslovanski narod zvestobo v boju za narodne pravice, je določil ministerski svet 13. april kot državni praznik.

Vspeh male antante, ki je s svojim energičnim nastopom dosegla takojšnji odhod Karla iz Madžarske, se po vsej državi zelo živahno pozdravlja. V priznanje zasluga, ki si jih je pri tem stekel ministerski predsednik Pašič, ga je odlikoval predsednik Masaryk s češkoslovaškim vojnim križcem prvega reda.

Trgovska pogajanja z Italijo, so se pričela. Jugoslavijo zastopajo: Ninčič, Trumbić, Kubič, Kostrančič in Žerjav. Italijanski delegati poudarjajo veliko potrebo sporazuma z Jugoslavijo.

Evakuacija Dalmacije se nadaljuje. Povsod so bile jugoslovanske čete, med katerimi so bili tudi slovenski vojaki, zelo navdušeno sprejeti. Radost osvobojenega naroda je bila nepopisna. Italijani se pobrali vse, kar so le mogli doseči.

Prva jugoslovanska zastava na Reki. V luko Baroš je prišla te dni pod jugoslovansko zastavo jadrnice „Rad“. Zaradi tega so bili silno razjarjeni reški fašisti in zahtevali od kapitana ladje g. Grubišića, da zastavo sname, drugače, da bodo ladjo zažgali. Kapitan se pa grožnje ni ustrašil, temveč je izjavil, da zastave ne sname in da se rajše potopi z ladjo vred. Proti fašistom so nastopili tudi delavci, ki so sami od sebe postavili k ladji stražo, da je ne bi mogli fašisti poškodovati ali celo uničiti.

Poštno pristojbine so zvišane za notranji promet v Jugoslaviji za 100 do 200 %.

Nova lista. V Ljubljani sta pričela izhajati dva nova lista in sicer: „Avtonomist“ in „Pondeljek“. Lista sta tednika.

Ogerska.

Po Karlovem obisku je prišlo v Budimpešti do vladne krize, ker je mnenje strank o vladni krogi glede povratka Habsburžanov na prestol zelo različno. Sedanji predsednik Horty ji izdal na ogersko armado povelje, v katerem se zahvaljuje oficirjem in anostvu, da so ostali zvesti položeni zaprisegi. Sedanji položaj pravi dalje, ne bi dovolil nenadne izpremembe vladarstva, marveč bi s tem bil ogrožen obstoj države.

Po poročilih iz Berlina je ogerska vlada dala sporočilo v Bernu, da je Karol še kralj Ogerski, da pa mu razmere ne dovolijo izvrševati svoje vladne oblasti, vsled česar prosi, da se nudi kralju še nadaljna gostoljubnost na švicarskih tleh.

Rusija.

Kmetijska vstaja proti boljševikom.

Po poročilih iz Stokholma je nastala kmetijska vstaja proti boljševičskemu režimu v okrajih Petropavlovsku in Kurganu. Železniški promet med osrednjo Rusijo in Sibirijo je ukinjen. Vrše se hudi boji med vstaši in boljševičskimi četami ob vsej prekosibirski železnici. Na čelu tega gibanja stoji general Bjelov, ki je bil prej v Kofčakovi armadi. Vstaja se je razširila na okrožji Tambov in Harkov in na del donskih kozakov. Boljševiki so polali proti kozakom dve diviziji, ki sta bili poraženi in razoroženi. Boljševičski list „Izvestja“ priznava, da je to nova nevarnost za sovjetski režim.

Angleška.

Preprečena generalna stavka. Prefekta tedna se je nahajala Angleška v veliki krizi. Rudarji so stopili v stavko. Pripravljal se je celo štrajk vseh železničarjev in prometnih delavcev. Vlada se je neprestano pogajala z voditelji delavstva. Končno se ji je posrečilo preprečiti izbruh generalne stavke. Rudarji štrajkajo še naprej.

Amerika.

Amerikanska zunanja politika. Novi predsednik Zedinjenih držav, Harding, ki je postal namestnik Wilsonov navaja v svojem progra-

mu za ameriško zmanjo politiko med drugimi tudi sledeče: Amerika versailske pogodbe ne bo ratificirala in tudi ne bo pristopila sedanji Zvezi narodov, pač pa bo potrdila od zaveznikov zahtevano izjavo, da je Nemčija odgovorna za svetovno vojno. Zedinjene države bodo sklenilo nobeno politično ali vojaško zvezo z Evropo, toda vidijo v ogrožanju evropskega miru ogrožen tudi svoj lasten mir; zato bodo skušale doseči, da se tako ogrožanje prepreči.

Združitev srednjeamerikanskih držav. Iz Washingtona poročajo, da so se združile srednjeamerikanske republike Honduras, Guatemala in Salvador v enotno srednjeamerikansko državo, ki bo štela 3 milijone prebivalcev.

DNEVNE VESTI IN DOPISI

Volitve v deželni zbor in narodno skupščino (drž. zbor) so razpisane na 19. junija t. l.

Občinske volitve v bivšem glasovalnem ozemlju se vršijo v nedeljo 24. t. m. Naše zaupnike prosimo, da nam sporočijo izid volitev, to je razmerje glasov posameznih strank ter imena izvoljenih slovenskih odbornikov.

Prijava prisednikov v volilne oblasti (za volitev v drž. zbor).

Ako se je zamudil 8 dnevni rok po razpisu volitev za prijavo prisednikov stranke v volilne oblasti, se take prijave še lahko vložijo v 48 urah po razglasitvi sklepov okrajne volilne oblasti.

Prijava se napiše na celi poli, ki je kolka prosta. Za vsaki volilni okoliš je prijavit 3 prisednike in 3 namestnike.

Vzorec:

Krajovna volilna oblast. Slovenska stranka

v občini

Predlog za prisednike. Zastopana po:

1. (ime in naslov.)

2.

Okrajnemu volilnemu vodji

Slovenska stranka v občini zastopana po pooblaščenih zastopnikih, predlaga kot prisednike in namestnike za krajevne volilne oblasti v občini naslednje osebe:

I. Za kraj:

1.) navesti je imena
kot prisednike 2.) poklic in bivališče
3.)

1.)
kot namestnike 2.) detto.
3.)

II. Za kraj: (Ravno tako!)

Za slovensko stranko v občini Pooblaščen zastopnik

„Deutsches Südländ“ je naslov listu, ki ga je začel izdajati „Heimatsdienst“ v Celovcu. Glavni urednik mu je učitelj in pisatelj Perkonig. V svojem Südländsprogramu pravi, da bo imel list troje nalog: 1. Razširjati v Nemčiji in v inozemstvu vesti o alpskih deželah in njenih mejah. 2. Alpske dežele medsebojno zblížati. 3. Vzdrževati vezi z južno Tirolsko kanalsko in mežiško dolino, torej z ozemljem, ki je bilo izločeno iz nemškega (!) teritorija in priklopljeno tujim državam. List si bo tudi nadejal nalogo, vzdrževati pravico Avstrije do teh delov dežele ter vzbujati v Nemčiji in inozemski javnosti zanimanje za to ozemlje, vedno opominjajoč, da se je s tem Nemcem prizadela velika krivica. (!)

Doberlvas. Z veseljem smo pozdravili novi list, ki smo ga po plebiscitu tako težko pogrešali. Tudi pri nas se začena zopet širiti zanimanje za javno življenje. Treba bo, da obudimo naša društva in gremo zopet na delo. Umreti še nikakor nečemo, dasi so po plebiscituže nosili rakvo okrog in nas pokopavali. Morda pa bo ta dozdevni mrlič še dolgo živel. Bog daj!

Trata pri Glinjah. Pri nas je vladal včas lep red in mir in iz grl naših izbornih pevcev se je daleč naokoli razlegala krasna domača koroška narodna pesem; zraven pa smo bili

dobre volje in se med seboj radi imeli. Zdaj pa se vrši pretep za pretepom, zmerjanje in kamor prideš, ne najdeš miru. Grozen napad na našega vrlega Valentina Frica je še vsem v spominu. Miru pa le še ni. Ni še dolgo temu ko so pokvarjeni mladeniči iz Doljan poslali pošto gostilničarju „Pri Cingelcu“, da se prideta zopet dva pretepat in da morajo trije „hin biti“. Ko so zavoljo tega gostilniška vrata zaprli, so prišli iz sosedne gostilne razbijati, vpiti in pretiti z revolverjem. Posebno pa se je odlikoval Tone Zagošen iz Borovelj, ki je radi slovenskega napisa kar hotel znoret, dasiravno je štajerskega. Slovenca sin. To pač ni lepo in želimo, da se ne ponovi več.

GOSPODARSKI VESTNIK

Vrednost denarja.

Mnogo se danes govori in toži o tem, da denar skoraj nima nobene vrednosti ter o veliki draginji, ki pa je v prvi vrsti le posledica zmanjšane kupne vrednosti denarja. Le malo kdo pa si je na jasnem, v čem ležijo vzroki padanja kupne vrednosti denarja in na kateri podlagi sloni današnje denarništvo države.

Vrednost denarja moramo presojati z dveh strani: Prvič je njegova vrednost, ki jo ima denar doma v državi in je izražena v blagovnih cenah in v izdatkih, ki so potrebni za preživljenje; drugič ima denar svojo vrednost tudi izven države, ki se določi po denarni veljavi kake države s stalno valuto (švicarskih frankih.)

Zunanja in notranja vrednost denarja sta odvisne seve druga od druge. Tako mora država pri nakupu blaga v inozemstvu plačevati v valuti, ki je veljavna na svetovnem trgu, dočim se cene na domačem trgu zopet uravnajo po cenah, ki so bile plačane na svetovnem trgu. Vse to ima velik upliv na dviganje ali padanje denarnega kurza.

Kako vendar pride da se vrednost denarja tako spreminja in kako je bilo to uravnano pred vojno?

Ako vzameš v roko avstrijski bankovec, čitaš na njem: Avstro-ogerska banka plača proti tej bančni pakaznici (10, 20, 100 ali 1000 kron, svoto, na katero se bankovec glasi) v zakonitem kovinastem denarju. Prej je slonelo denarništvo vsake države na veljavi v zlatu, katere so se poslužile v svetovnem gospodarstvu vse države. V državi sami, tako v bivši Avstro-Ogerski se je rabil kot plačilno sredstvo večinoma papirnati denar, dočim je država svoje obveznosti na druge države plačevala na zahtevo z zlatom. Ker je bil papirnati denar krit z zlatom Avstro-ogerske banke, se nihče ni potegoval za zlati denar, marveč je vsakdo jemal raje bankovec v plačilo.

Sedaj je položaj temeljito spremenjen. Zlato Avstro-ogerske banke, v kolikor ga je še ostalo, je tako minimalno, da za sedanje ogromno množino bankovcev, ki se nahajajo v prometu ne pride več v poštev. Poleg tega bo še to zlato razdeljeno na vse države bivše Avstro-Ogerske. Bankovci, ki so danes v prometu, torej nimajo kritja v zlatu, vseeno pa se jih mora sprejemati kot polnovredne v plačilo.

To je eden ozrok, čemu je denar zgubil toliko na svoji vrednosti. Drugi je ta, da mora država veliko več uvažati, kakor pa izvaža. Plačilne bilance z vsemi državami so pasivne, to se pravi, da mora država na blago, ki ga uvažuje, veliko doplačevati, ker dolgov ne more kriti z protivrednostmi v blagu. Posledica tega je, da treba za dolgove in primanjkljaj, ki je nastal v državnem gospodarstvu tiskati novih bankovcev, ki vedno bolj naraščajo in s tem vplivajo neugodno na valuto in povzročajo novo podraženje blaga.

Vprašanja je, v koliko je pričakovati pomoči od Zveze narodov, ki je poslala posebno finančno komisijo na Dunaj, da prouči finančni položaj državi in uvede rešilno akcijo.

Kaj je treba ukreniti, da se obvarujemo morebitne škode?

V kolikor je denar potreben za izdatke v domačem gospodarstvu, za vse morebitne slučaje itd. je seve umestno, da ga imamo naloženo-

ga v domačih denarnih zavodih. Večje svote pa se da do bolj ekonomsko porabiti za nakup različnih gospodarskih potrebščin, za zboljšanje kmetijskih posestev, za nabavo potrebnega blaga i. t. d., torej v ta namen, da spremenimo denar v blago, ali z njim dvignemo vrednost zemljišč, gospodarskih poslopij in gospodarstev sploh (z napeljavo elektrike, nabavo strojev i. t. d.).

Na ta način se lahko izognemo morebitni večji škodi, ki bi utegnila nastati v denarištvu.

Apnena gnojila.

Poskusi z apnenimi gnojili, so se povsod dobro obnesli. Zlasti priporočljivo je uporabiti apnena gnojila vsakih 4—5 let in sicer vrsti zemlje primerno 15—30 q apnene moke, ali 10—20 q ogašenega apna na ha.

Najbolj se obnese gnojenje z apnom pri stročju in detelji. Važna so tudi apnena gnojila za polja, na katerih se prideluje krma. Zelena krma s apnom gnojenih njiv, travnikov in pašnikov vsebujejo precej več apna; apno pa je za živalski organizem, zlasti za rast močnega koševja potrebno, kar je važno za vspevanje mlade živine. Kjer se vzreja več mlade živine, je v prvi vrsti potrebno gnojiti deteljišča, travnike in pašnike z apnom. Posebno v letih suše vsebujejo rastline le malo apna, kar povzroča pri živini različne bolezni, ako se temu ni prej odpomoglo z gnojenjem z apnenimi gnojili. Zelo priporočljiva je uporaba komposta, kateremu se je pridejalo zmlatega ali ogašenega apna. Travniki, na katerih raste kisló seno, se dajo z apnenimi gnojili zelo zboljšati, iz osušenih močvirij pa se z apnenim gnojenjem napravi prav porabna produktivna zemlja. Pri krompirju in repi se gnojenje z ogašenim apnom ne obnese, dočim uporaba zmlatega apnenca zagotovi dobre uspehe.

Pri gnojenju z živalskim gnojem ali gnojnicó, se mora apno dalje časa poprej ali pozneje spraviti v zemljo, da se ne zgubi preveč dušika. S kaitom in Tomaževó žlindro se apno lahko pomeša, dočim se mora pri uporabi drugih gnojil prej ali pozneje z njim gnojiti.

Apnena gnojila so zlasti v sedanjem času velikega pomena, ker zelo primanjkuje drugih umetnih gnojil, ozir. jih spričó vsókih cen ne bo mogoče dobiti, vsaj ne zadostno. Zato pa si bodo morali znati pomagati kmetovalci z drugimi gnojili, ki so jim lažje dostopna in cenejša ter pri umni uporabi tudi dosežejo z njimi lepe uspehe.

Nevarnost goveje kuge. Goveja kuga se nam čezdalje bolj približuje. V začetku je grozila z zahoda, toda ta nevarnost je skoro odstranjena, prišla pa je od druge strani, iz Rusije. Boljševiške čete, za katerimi so gonili živino za prehrano, so jo zanesle na Poljsko v Galicijo in Litvo. Na samem Poljskem je doslej obolelo 7640 glav goveje živine, od katerih je 3291 poginilo, 3531 so pobili, ostala goveda so se pozdravila. Poljska vlada se trudi zadušiti govejo kugo, kar se godi z večjim ali manjšim uspehom. Dne 17. in 18. januarja t. l. so se vršila na Dunaju posveto- vanja zastopnikov Nemčije, Avstrije, Ogrske, Češkoslovaške, Jugoslavije, Poljske in Rumunije, kaj naj se ukrene, da se razširjenje goveje kuge omeji. Zastopniki so sklenili, naj se strogo pazi, da se bolezen ne zaneša v izrednem slučaju se pa priporočó cepljenje živine. Imenovane države bodo izdajale vsakih 14 dni poročila o živinski kugi.

Število živine v Švici. Po zadnjem popisu ima Švica 1 milijon 400 tisoč krav, 550 tisoč svinj, 340 tisoč koz, 240 tisoč ovac in 130 tisoč konj. Vsega skupaj ima torej okoli 3 milijone živine.

Brezposelnost. Na Angleškem je brezposelnih nad 1 milijon ljudi. To število znatno presega število nezaposlenih v letu 1913.

Papirnatega denarja je na Mažarskem v prometu za 15 tisoč 311 milijonov 800 tisoč kron, torej za 98 milijonov manj kot pa po zadnjem poročilu.

Vojna škoda v Srbiji znaša po dosedan- cenitvah 19 milijard dinarjev.

Avstro-ogerska banka izkazuje z dne 15. marca: Pomnožitev bankovcev za 244,9 milijonov kron, tako da znaša promet bankovcev skupno 38,77 milijard kron. Zlati zaklad se je pomnožil za dva milijona kron in znaša skupno 13,8 milijonov kron.

Denarni kurzi na Dunaju. (19./IV. 1921.)

Dinar	K 17,90
Čehoslovaška krona	K 8,74
Lira	K 30,—
Ogerska krona	K 2,37
Rumunski Lei	K 10,25
Švicarski frank	K 110,75
Nemška marka	K 10,09

RAZNE VESTI

Največje mesto na svetu. London, glavne mesto angleškega kraljestva, ima skoraj toliko prebivalcev kakor avstrijska država in sploh sedmino vsega prebivalstva na Angleškem. Velikanski je, preobsežen, da bi mogli naštetii vse njegove znamenitosti, vso množino muzejev, slikarskih galerij, gledališč in cerkvá. So kraji, ki imajo le po eno cesto. Če bi mogli potegniti v eno vrsto vseh 8000 londonskih cest, bi segala ta vrsta preko vse Evrope in zahodne Azije. Pa tako dolge v eno smer niso ceste v Londonu, ampak križajo in režejo se na vse plati. končujejo se ob Temzi ter se iztekajo v ogromne parke in prostrane trge. V Londonu se steka vsa svetovna trgovina. Njen glavni sedež je v „city“, glavnem londonskem trgu. Na tem trgu stoji tudi cerkev sv. Pavla, ki je najlepše krščansko svetišče. Skrita pa je od zunaj tako v morje sivih, temnih hiš, da komaj zapaziš njeno zunanjo lepoto. Le mogočna kupola kipi nad drugimi strehami proti nebu. Notranjost njena pa je veličastna, da sama vzbuja pobožnost. Najbogatejše mesto na svetu imenajeto London po pravici. Tudi dežela sama je bogata. Kraljevske in državne dragocenosti, ki so shranjene v poslopju „towerju“, cenijo na 70 milijonov kron. Najbogatejše in najubožnejše mesto! Tolike bede kakor v jugovzhodnih delih Londona tudi ni nikjer na svetu. Tu rasto ljudje v berače in umirajo berači. Res, da zelo skrbi London za te nesrečneže, hrani in oblači jih, a odpraviti prevelikega uboštva ne more. Tako sta v Londonu dve največji nasprotstvi: ogromno bogatstvo in brezmejna beda.

Mlad milijonar. „Strand Magazine“ poročá o nekem fantu, ki je v starosti 15 let šel iz doma in se javil k vojakom. Ker je bil premal in ga nišo hoteli sprejeti, si je izposodil na ime svojega očeta nekaj šilingov ter postavil v bližini vojašnice barako, v kateri je razprodajal razno blago vojakom, ki so od živahnega dečka kaj radi kupovali. Pozneje je najel prazno prodajalno; dobil je aprovizacijo ter si z vsem tem zaslužil do konca vojne lepo premoženje. Pred nedavnim je prodal vse nekemu francoskemu podjetniku in je danes kot milijonar šef velike trgovske hiše — dasi je star šele 21 let.

Japonska. Ljudsko štetje je dognalo, da prebiva na Japonskem 77 milijonov ljudi.

Državni arhiv bivše Avstro-Ogerske, ki je ostal po preobratu nedotaknjen šteje 90.000 uradnih listin in 40.000 zvezkov ter spada med največje arhive celega sveta.

Slovenci! udeležite se občinskih volitev in glasujte za vaše kandidate!

Volilne zadeve.

Ker so razpisane na 19. junija t. l. istočasno volitve v deželni zbor in narodno skupščino (državni zbor), je neglede na to, kakšno stališče bomo zavzeli Slovenci napram predstoječim volitvam, potrebno, da si zagotovimo svoje zastopnike v volilnih oblastih. O volitvah samih bo izdalo „Pol. in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem“, ko se bo o tem posvetovalo, potrebna navodila. Zato prosimo naše zaupnike, da pouče v tem smislu somišljenike, naj so nikakor ne puste begati ni čakajo navodil „Političnega in gospodarskega društva“.